

Min far hade köpt en häst, när jag var barn, den tog han in i stugan, rummet innanför köket, och gav honom bröd för att han skulle få trivsel. Och alla i familjen klappade honom. Med kor gjorde vi likadant. Det var i Jordala i Stora Mellby som far min bodde.

Juldagens morgon skulle man säga ett särskilt rim, som jag har glömt nu.

Gamle Sköldman på Gräfsnäs hade gästgiveri. Så en natt hade flera bönder, som voro på väg till Göteborg, legat över natten där, och på morron var det en, som saknade sin plånbok. Sköldman ritade då ett öga på bordet och sa: "Den som har tagit plånboken bekänner med detsamma, annars sticker jag ut ena ögat på'n!" Men det var ingen som bekände. Då stack han till i ögat med en kniv. I detsamma skrek katten till och for ned från spiseln, och han blödde ur ena ögat. Det var han som hade burit bort plånboken.

Sköldman hade en måg som hette Vennerlöv. V. var fiskare på Gräfsnäs. När jag var sex år, hade jag en gång en förskräcklig tandvärk, och då tog far mig med till Vennerlöv. Denne rispade mig på kinden med en gäddkäke. Det skulle snart vara bra. sa han. Han läste hela tiden. Men det blev inte bättre.

Vid stora vägen mellan Gräfsnäs och Lödöse finnes ett berg, som kallas Stötteta-berget. Där stod ännu för en tretti år sedan en väldig massa stavar uppresta intill berget. De gamle

Dubblätt
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

trivsel

sid 141

Jul

kloka

sid 143

ACC. N:R M. 2171

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sa, att ett mord hade blivit begånget där. På berget finns en runskrift, men ingen kan tyda den. Det har varit sed, att man kastat en pinne eller gren på det stället, när man for förbi. Det var också många, som kastade en kopparslant där, en ettöring eller tvåöring. Det har dom hållit på med till för en 15, 20 år sedan.

varp
offer
sid 143

Anna i Essunga kunde se allting i kort. När Maja i Sågen (Långareds socken) hade hängt sig, var hennes son hos Anna för att få veta, var liket fanns. Hon la upp kortena och sade sedan: "Hon har gått över vatten och är inte långt från vatten." Strax efteråt hittade de henne i en gran vid Kroppsjön. Hon hade gått över Sågebäcken dit. Anna i Essunga var född på Tån invid Kvarnabo i Långared och styvdotter till gamle Åkerman.

klok

Hon botade kreatur också. Det var en karl från ett ställe långt utsockne, och hon kände inte till det stället ett tecken. "Är det den svarta kon, som står längst invid väggen," sa hon.

Pelle i Dammen var jägare på Gräfsnäs. En dag blev han tillsagd att skaffa en hjort till dagen därpå. "Jaha, möt mej med en vagn och ett par oxar vid Stöttetaberget om två timmar" sa han. Och när drängen kom med åken, stod Pelle där, och bredvid honom låg en skjuten hjort. Hjorten hade sprungit dit från Hunneberg, för det fanns inte hjort på närmare håll, och fötterna hade blivit så utslitna så att klövarna var alldeles borta.

trolldom

sid 144

ACC. N:R M. 2171

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En sådan makt hade han.

Ogifta Sofia Andersson uti Dammen, Ersta socken, född
därsammanstädes år 1851.

Min mor (dog vid 95 års ålder år 1915) talte om, att sid 144
till bröllop skurade de både tak och väggar och klädde sedan
stugan med schalar och lakan och röda lappar av tyg och papper. bröllops-
seder.

Andra bröllopsdagen högg ungdomen ett träd i skogen
och drog fram det till gården. Det var en fur, så har dom inte
gjort i min tid.

Jag har dragit av en brud skorna. Det var när jag
var tio år. Det låg en tredaler i. Nej, det var bara bruden,
som hade pengar i skorna. Det är bortlagt för en femti år sedan.

Första dagen efter middagen dansade man. Man dansade bröllop
polka med bruden. Alla karlar skulle dansa med bruden, inte
fruntimmer! Först dansade prästen med henne och sedan karlarna
i den ordning de voro släkt med henne.

Alla hade bröllop förr, hur fattiga de än voro. Se,
alla i roten skickade mat, och så hade alla gästerna förning
med sej.

Utanför dörren stodo två granar, det var brudgummens träd vid
gran och brudens gran. Man skulle se efter vilkens gran som
först förvissnade- den skulle dö först. Samma tro hade de om
brudparets ljus.

sid 145

I min mors tid hade brudgummen på sig en rutig väst med gula knappar i samt kortbyxor, långa strumpor och låga skor med silverspännen. Ja, det hade de allt i min barndom också. Fruntimmerna hade ett vitt krus av linne på huve't och en sån där "hornmössa", de kallade, som en hätta av papp klädd med siden och broderad med silketråd. Under vigseln höll brudgummen hatten under armen.

sid 145

Bruden hade en krona av ståltråd, klädd med myrten och blommor. Sista dagen dansade man kronan av bruden. Brudens ögon förbundos, och sedan tog hon av sej kronan och satte den på en av flickorna. Denna skulle härnäst bli gift.

Mina föräldrar brukade skrämma oss barn för sotaren, brunngubben och Smarl-Ola. Jag vet inte, vem den var.

I min barndom sprang vi alltid, när vi skulle förbi ett ställe, där vi visste, att en häst var nedgravd. Flåtten bodde i Stora Mellby. Han höll hästen i grimskäftet och stack honom i halsen; sedan fick hästen dö av blodförlusten. Till och med supglasen, som Flåtten använt kastades bort.

Min mormor, som var född 1780 och dog 1870, hade i sin ungdom (omkring 1800) 3 riksdaler om året samt en kjol, några alnar linväv och ett lintyg. tjänares löner

Under hertigens tid hade en kvinnlig tjänare på Gräfsnäs (omkring 1870): 30 kronor årligen samt en klänning av hemmavävt "ulltyg", en kjortel, en kofta, en huvudduk, ett förkläde,

sid 146

ACC. N:R M. 2171

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

två par känger, 2 skålpund ull till strumpor, 15 alnar linväv.

Hade man blivit gästkramad, skulle man bita över en gästkramad
kniv och spotta tre gånger, sedan skulle man lägga kniven under
huvudkudden och sova på den. sid 146

Annandag jul hade de något skoj för sej. Di "red i raköl
raköl", kallade de det. De sutto tre eller fyra karlar på en
häst och redo in i stugorna för att bli trakterade. Jag hörde ta- Staffans-
las om det i min barndom, men jag det aldrig själv. ritt

Kristian Andersson, född 1886:

När de byggde stugan i Degebo, offrade de pengar och offer
brännvin under understa stocken.

Min mormors vigselring ligger i knuten i den gamla
stugan i Björsbo. Vi ska få igen den nu snart, för stugan ska
rivas i höst.

Det stod en al vid Kvarnabo, och den hade di satt in tandvärk
tandvärk i . Bror min var med och såga ned den för några år se'n.
Då gick stocksågen av för'n, och se'n fick han så'n svår tand-
värk så. Trät får ont av sånt där, säger di, och är sjukdomen
till döds, så dör trä't.

Karl All sköt en skata på Tån. Mari, hans mor, var skata
ängslig länge för det. Det skulle bli otur, om man sköt en skata,
se,

Dör en katt i ladugården, skall ett kreatur dö. Dör dödsvarsel
katten i boningshuset, skall en människa dö. sid 147

Andreas Andersson i Klockaregården, x 1838

Svante Brask var ute på sjön (Anten) och metade en gång, och det tog till att nappa så väldigt. Då fick han se sjö-
rå't sitta på bakbrädet i ekan. Han gav sig genast iväg hem, men
sen var han sjuk i tre dygn. Ja, det berodde förstås på, att han
inte rådde med att hålla tyst med det.

Svante på Kullen hade varit på Stavesten och supit
en natt. Så gick han hem, och på Brännskullen fick han se det
allra finaste landskap, och han gick på en grann, bred väg. Men
det kom en så'n förskräckelse över honom. Med ett var landskapet
och vägen borta, och då han såg sig omkring, var han bara några
meter från Rönnsjön, och den är bottenlös, som vi vet.

Bergena var väl mjukare fordom än nu, kan jag tro.
Uppe vid Wallins är det ett berg och där kan man se tre fotsteg
och märke efter hela bakstussen på en jätte, som stod där och
kastade en sten för att krossa Långareds kyrka. Men han ramla
baklänges, just som han dängde iväg stenen. Den stenen ligger
kvar än, fast att han gick i två bitar. Den ena biten har dom
nu tagit till grund i ålderdomshemmet.

Det bodde en jätte borte vid Attholmen också, i ett
berg, som kallas Allmingegapet. Det finns silver i det berget,
säger dom. Den jätten gick ofta omkring i bygden och språkade
med folk. En gång hade han tagit in en vallpojke i berget. Då

sjörået
sid 148

skogsrå

jätte

jätte

sid 149

gick allt folket i byn dit och stöjade, så han vart tvungen att släppa ut pojken. Nej, han hade inte gjort pojken nå'tt ont.

I ett berg vid Kullen bodde en trollkäring. En gång, när gamle Wenngren var pojke och gick där förbi med kreaturen, kom trollkäringen ut och bad honom gå med henne in och hjälpa henne med att äta ur vällingen, för hon hade kokat mer, än hon orkade äta upp själv. Men då sa han: Har du mera än du orkar äta ur i dag, så göm et till i mor'n! "Tack ska du ha för det rådet," sa 'trollet", hade jag vetat det förr, så hade jag haft bägge mina töser i behåll". Se, nu hade hon tvingat dom att föräta sej på välling, för hon förstod inte, att en kan gömma välling, från den ena dagen till den andre.

En karl hade lovat sej åt Skam, men när Skam kom och ville hämta honom, sa karlen, "Dukan väl hjälpa mej att dra slipsten, så jag får mina eggjärn slipade först. Ja, det lovade Skam. Och karlen plocka fram allt järn han hade, Och Skam drog, men han såg aldrig efter, om det blev någon egg. Till slut lednade Skam på att dra. "Skatan ä en gran fågel", ropade han, och så klappade han i händerna och försvann.

Sjörå't satte sej också en gång bak i ekan, när Fyralars i Ålunda var ute på sjön och fiskade.

Karl Johansson i Klockaregården x i Långserud 1843

Uch, ja, om såna där kärleksmedel har jag hört. Jag

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVtroll
sid 149

Skam

sjörå

Pa Pe

trolleri
sid 150

ACC. N:R M. 2171LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kommer i håg i min ungdom, att karlarna kunde säga: hur'dan va'
den supen, dunfick av henne, var den klar, eller var den röd ?"

Midsommarkvast hade vi hemma. Nej, det var aldrig tal sid 150
om nie slgs växter utan man skulle ta en växt utav varje slag
till och med grässtrån, men det skulle plockas midsommarafton.
När man rökade en människa, lade man något av kvasten på en
grissla, och sedan blåste man röken på den, som skulle ha den.
han var alldeles naken, förstås.

Midsommar
kvast

Min förfars sista hustru var en så'n där klok käring.
Jag var sjuk en gång, när jag var tio år. Då stöpte hon bly över
mej för att se, vad det var för slags sjukdom, jag hade. Hon
ställde vatten i ett fat på min mage och lade en brödkaka med
hål i över fatet. Så tog hon fönsterbly och en brinnande sticka,
och det smälta blyet fick droppa genom hålet ned i vattnet. Man
kunde sedan se av blyets form, sedan det stelnat, om man hade
ont i bröstet eller magen eller annat, vad det nu liknade.

/a

Smen på Stommen har berättat för mej, att en påskaf- Påskkäring
ton var en karl ute och gick, och då kom en käring ridande bara
några meter över marken. När hon var nära in på honom, kastade
han sin kniv, så att den fastnade i skinkan på karingen. En
lång tid därefter fick den karlen bud efter sej, för en ko hade
blivit sjuk på ett ställe, och han förstod sig på sjukdomar. När
han kom in i köket efteråt och skulle ha sej mat, då låg där en

sid 151

kniv på bor't, som han skulle ha att ta smör och ost med. Då kände han igen kniven, för det var densamma, som han kastade efter en påskkäring den gången. "Det här är allt min kniv", sa'n. En kan förstå, va'käringa skändes.

Katrina i Kärra och Sven Jonsa Britta i Derregården hade mjölkharar. Andreas i Mårtensgården, som dog för några år sedan, berättade, att han sett den sistnämndas mjölkhare vid sin ladugård. "Men jag fick tag i en sten, och råkade haren, så flöta rann", sa'n.

Man fick aldrig kasta ut sticker, som hade brunnit i båda ändar, för det blev mjölkharar av dem.

Min morfar talte om, att en som hette Hans i Gategår'n i Vänga by (Långared) hade fått en av sjöråets kalvar i noten. Han tog den med sig hem och födde upp den. Det blev en ko, och han hade den i många år och lade på alla kalvar efter den, så att till slut hade han inga andra nöt än utav sjöråets ras. De voro brungrå till färgen. Men så en kväll talte Hans med sin gumma om, att kon nu var så gammal, att hon borde slaktas. Så nästa morgon, när de kommo ut i fähuset, så var kon borta. Det var sjörået, som hade hämtat henne. Det var nog i mitten på sjuttonhundratalet.

Min farfar hade sett sjörået. Det åkte på nattgammal is efter två svarta hästar från Gräfsnäs över till Långandsidan.

Dubblott

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 151

mjölkharar

sjöråets
boskap.

sid 152

ACC. N:R M. 2171

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Åskan slår efter trollen, säger dom. Trollena ställa sej under granar för att få skydd. Det är därför det är så farligt att stå under granar, när åskan går.

sid 153
Åskan

Gäckes-Krestinas gubbe kröp genom en sele, när han hade ont utav värk i ryggen.

sjukdomar
o botemedel

Min morfar hade hört trollen skjuta spjället i Svarte-bergena.

Vid Ulvarås hade en skräddare hängt sej i ett träd. Det var så mycket folk och tog flisor ur den granen, så att den dog ut.

När vi voro på Forsvik och arbetade 1870, skrädde Johannes Stening en stock, och han hittade en kula i den. Det var kulan av ett skott, som de hade skjutit bort något ont med., och det dröjde inte länge, förrän Johannes fick en sorts piggar i ändan.

Skjuta bort

Skam disputerar med en bonde om, vilken som kunde säga namnen på tre socknar fortast, han eller bonden. "Skara, Vara, Ljung" sa bonden. "Skarsta å Long" sa Skam. Han fick inte ihop mera.

Skam

Tomasmäss sade man upp rättor och möss. Vi gick omkring i hus och fåhus och stötte med en käpp och sa: "Nu får I flytta till den eller den".

Rättor
uppsägas

Peter Katt slängde röda (=glödgade) stenar i sjön, så de gamle och efter den dagen var isen inte säker längre.

Om Erik ger ax och Ola ger nek, så ger Lars kaka.
Skärtorsdagen får man inte begagna eggjärn, för då
blikreaturen skadade i fötterna under betesgången på sommaren.
Vita tisdagen i dymmelveckan fick man ej äta vit mat. Man fick
inte ge eller låna bort något den veckan. Långfredagen åt man
inget sovel. Lördagen voro alla karlar, som hade bössor, ute och
lossade några skott. Kristi himmelsfärdsafton eldade man förr i
tiden. Det gjorde vi påskafton med precis som nu.

dymmel=
veckan
sid 154

Våren begynner när ärlan och sädesvippan (?) komma.

De som hette Johannes fingo bjuda på en sup midsommar
dan. Majstången om midsommar var klädd med grönt, blommor, kedjor
av äggskal och hade i toppen en krona, som såg ut som en "blåne-
spira".

Midsommar

Johanna Andreasson i Axelid x 1850

Erik på Näset lunde sätta ned folk och gjorde't med.
Betty i Ravelsbo gick och plockade bär fram mot hans lagård. Men
på natten efter blev hennes mun dragen på sned, och sedan var den
alltid sådan. "Ja, det tyckte alla, att det var uselt gjort av
Erk".

1/2
trolldom /k

Köpte man en ko på marknaden, skulle man också ha en
bit bröd av säljaren och ge kon därav, sedan hon blivit installe-
rad i sin nye ägares fähus, så skulle hon sedan ej längta tillba-
ka.

magi

Fadern och modern voro aldrig med i kyrkan när barnet

barndop

döptes, utan sex eller åtta släktingar fingo ge sig dit. När de kommo tillbaka, skulle fadern nädvändigtvis stå i dörren och ta emot sitt barn.

sid 155

Jag hade en svägerska, som fick onda bettet. Hon var hos Greta på Snasen, och hon gjorde bort det.

Onda bettet

Bouppteckning, förvarad hos Lantbrukaren Janne Andra-
son i Ulvarås, Långareds socken.

År 1835 den 30 :de December blev uppå anmodan och be-
gäran Bouppteckning förrättadt efter med döden den 11 Sistlidne
November avlidne Bonden och Hemmansägaren Carl Eriksson i Ulfwer-
ås i Långareds Socken, hwilken efter sig lemnat qvarlevande hust-
run nuvarande Enkan Cathrina Olofsdotter och 6 lefwande Barn.
Dotter Helena Carlsdotter, Myndig och gift med Andreas Olofsson
i Mårtensgården, Långared. Dotter Anna Carlsdotter, äfwenledes
myndig och gift med Andreas Andersson uti Börta Sörgården samt
Döttrarna Stina som är 23 år, Annicka 20, Kjerstin 14 och Johan-
na 11 år gammal, omyndiga. Till förmyndare för dessa 4 ofwannämnda
omyndiga döttrarna i detta sterbhus föreslogs Dannemannen ärlige
och beskedlige Carl Andersson uti Mjönäs äfwen i Långared Socken
Enkan själv närvarande och redligen allti Boet warande så wäl
den fasta som befintlige lösa ägendomen uppgav, sådan som den
vid den avlidne Mans dödshund befans, då det företogs uti föl-
jande ordning Nämligen

sid 156

Dumbbells

Värdering i Banco Mynt

Fastighet 1/4 dels Mantal krono-Skatte af
Ulfwerås, Wärderadt Enligt 1835 års Bewill-
ning, Taxering till

R.D. S r

510

Contante penningar uti utestående fordringar fanns intet --

Silfwer:

1	st, förgylld Silverbägared	2,24	
1	" Dito	2,24	
1	" kraga knapp	- 12	5:12

Then.

```

1 st Tenstop 1:-
1 " tentalrick -:16
1 " Dito -:08
1 " Ljusstaka -:04 1:28

```

Koppar.

1	st, Brännewins Panna med Hatt	1
16	" Märken <i>(16 markens = 16 stölgens rikt!)</i>	4:32
1	" Kopparkjättel 14 st a 14 st, märker	4:4
1	" Dito minder 4 st a 14 st marker	1:8
1	" tratt	8
1	" gammal tobaksdosa	1

Transport

541:33

sid 157

ACC. N:R M. 2171

Porcelin	Transport	541:33
4 st. talrickar	16	16
Järn - Saker		
1 st, skrädyxa	-	24
2 " huggeyxor	-	28
2 " Dito	-	32
2 " Handyxor	-	16
2 " Dito	-	32
1 "	-	8
2 " Dömlings Nafrar	-	32
2 " Löfhackor	-	16
2 " åkerhackor	-	16
2 " löfhackor	-	8
6 " åkerhackor	2:-	
1 " Läckta Nafwer	-	10
4 " Spadar	-	24
1 " Bandknif	-	8
1 " Rasp	-	8
3 " Dömlings Nafwer	-	16
2 " Huggjärn	"	16
1 " fihl	-	12
1 " Rifwebårs skaft 2:ne bår	-	4
2 " Spikhamrar	-	14

Dubblott
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sis 158

ACC. N:R M. 2171

Dubblott

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1	Dito mindre	4
1	st Simshöfwel	8
2	" Plog-höflar	4
1	" Listhöfwel	6
1	" Mede	4
1	" Slaglina	6
1	" Byggestohl	10
2	" Slätthöfler	8
1	" ny Höfwel med 2:ne tänder	8
2	" Höfweltänder	8
1	" Gångjärn	8
1	" Ritmått med vinkel	3
1	" Handsåg	12
1	" söndrig Långsåg	12
1	" Laggstruke utan tand	8
1	" Foge med tand	12
1	" skafwe-hugg, simbb och chrys- ningajärn	8
1	" liten skrubbhöfwel.	3
2	" åkerkjäror	14
3	" Dito	11
1	" Lijs med årf	16
5	" Dito	38

sid 159

ACC. N:R M. 2171

10 Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1	st, låda med skrå	12
1	" stekepanna	14
1	" järngryta	1:16
1	" Dito med grepet	18
1	" större Brandring	24
1	" Hackejärn	8
1	" Serket	6
6	" täljeknifwar	12
5	" Bordknifwar	16
5	" Gafflar	10
1	" Fällknif	4
1	" Tumstäck	1:16
1	" ny Rakeknif	16
1	" Dito med låda	14
1	"	
2	" Ullsaxar	12
1	"	
2	" Linrepor	12
2	" Linhäcklor	14
2	" Dängjärn	10
4	st nytt järn	8
1	par Skrubber(att skrubba	
	ull med)	12
1st.	Slipsten med järnvind	32

sid 160

ACC. N:R M. 2171

Dubblott

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2 par Handkardor	10 1/2
1 st. Hoftång	6
2 " korn	4
2 " Hökrokar	6
2 " små stampar	1
1 " eldgafflar	32
1 " äckesp.	20
1 " äckespade	1
1 " Brödknäck	1
1 " Torfhacka	16
1 " Hattespänne	1
Trädbohog	
1 st. Slagbord	32
1 " Målat Skåp	2:8
1 " väggur med fodral	36
1 " Målat Hörnaskåp	20
1 " Dito omålat	8
1 " käpp	8
2 " styhrestolar	24
1 " Soffa	1:-
2 " Dito	1:32
1 " Stöhl	20
1 " skrin av gran	22

sid 161

ACC. N:R M. 2171

1	st, Kjista, gammal	8
1	" gammalt skrin	3
1	" kjesta	1:32
1	" skrin	10
1	" Mäskekar	1:16
1	" Dito	12
1	" kylfat med pipor	1:24
1	" Drickatunna av Ek	1:16
4	" Dito	4:06
1	" Helankare	40
1	" Halfankare	30
1	" Brännewinsfjärding	12
1	" Dito	8
2	" Dito	14
2	" Helankare	1:32
2	" Halvankare	14
1	" Hacketunna	14
2	" gamla tunnor	3
1	" så och en tunna	3
1	" Hulke och en tunna	2
1	" Dito Dito	6
2	" Tunnor	4
1	" Balja oeg en tunna	12

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 162

ACC. N:R M. 2171LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1	st, halvankare	32
1	" Sädesbinge	40
2	" Baketrog	14
2	" Dito	10
4	" gamla Hulkar	2
1	" skrubbebänk	1
3	" små trog	2
1	" Saltebalja	16
1	" kar	12
4	" Dito	1:38
1	" Dito av Ek	10
1	" gammal Sillafjärding	2
3	" Sillafjärdingar	4
1	" balja	6
1	" Lakeså	12
1	" Ståndtunna	4
1	" Mjölspannmed Läck	8
1	" gammal Balja	2
1	" lakeså	8
	Hälften uti en Hem Qvarn	24
3	st. Hörbråtar(linbråker, att få bort schävert med)	6
1	" klöfta	3
1	" ny Dito	28

ACC. N:R M. 2171

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1 st.	Dito	16
1 "	florsikt	4
1 "	Hårsåll	2
4 "	Trädfat	12
4 "	Mjölkebunkar	4
1 "	Trädfat	1
1 "	kjerna med tol	6
1 "	Trind Halvskäppa	2
1 "	Diyo fjärding	1
2 "	Häntesåll	6
20 "	Trädtallrickar	8
2 "	kjöttfatt	4
3 "	ystekar	2
2 "	Bobiner(att rulla upp fint garn på)	2
1 "	Härfwewinda	1
2 "	flata stenfatt	4
1 "	Dito djupt	3
4 "	stentalrickar	4
5 "	tomma bikupor	32
1 "		1
1 "	nytt Grynåll	4
1 "	Höfwelbänk	24
1 par	Hwarpor	2

ACC. N:R M. 2171

2	st wattenämbar och ok	8
3	" smötbyttor	12
3	" smöraskar	4
3	" ystekorgar	5
1	" Örestope	1
3	" Läkebytter	6
1	" Mjölkasikt	1
1	" trädspännare	1
2	" wäfveskedar	32
7	" Dito	1:12
12	" Band wäf Solf	4
1	" gammal Fornekorg	1
1	" Bokelåda	2
1	" mortlare av tråd	1
1	" Brynebytta, 2:ne sönder	4
6	" Rifwer	6
1	" Halfqvartersmått	2
2	" stenkrukor	4
1	" Dricka krus	1
1	" målad ask	1
1	" liten bokelåda	2

Dubblett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 165

Åker och kjöre Redskap		
1 st,	Plog med järnfjöl	2:32
1 "	Dito med trädfjöl	1:-
1 "	Järnharf	1:8
1 "	Dito	1:-
1 "	Resekjärra	1:16
1 "	Potatiskjärra	32
1 "	Gösselkjärra	1:12
1 "	Dito	1:8
1 "	Hökjärra	;12
1 "	Dito	12
1 "	Oxaok med tistel	12
2 "	Äkelänkar	6
1 "	Dito bättre	8
1 "	Bryschle med töm och betsel	1:-
1 "	Krok med bill	8
1 "	Dito och en Hästekrok	4
1 "	medsläde med skacklar	16
1 "	järnbeslagen släde	1:12
1 "	Skrinda med säte	2:-
1 "	medsläde	10
1 "	Okstäck	3
1 "	Ploglina	12

ACC. N:R M. 2171

Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1 st. gammal Bogsehle	- 12	
1 " ny Bogsehle med töm	1:-	
1 " stäckekeджа	24	
1 " harfwakedja	3	
2 " hötog	16	
2 " Dito	16	
1 " klöfsadel	8	
Hälften uti ett Djurgarn	24	
1 st. ny Ploglina	12	
1 par harfwakedjestrek	10	
2 " Dito	16	
3 st. Repstumpar	4	
Hälften uti en åkerbolt	4	20:42
Sängkläder		
1 st. fjäder Bolster $1\frac{1}{2}$ # om 12 JB	marken	1:24
1 " fjäder Puta		24
1 " Stoppe täcke		2:32
2 " Dito		1:16
1 " Marbo-täcke		1:-
1 " nytt lakaned		40
2 " Dito		1:8
1 " Bordduk		40
1 " ny säck		26

sid 167

ACC. N:R M. 2171LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2 st. Dito sämre 26

2 " Små Påsar 14

Mansg  ngkl  der

1 st, blå k  ppr  ck 2:32

1 " " R  ck 2:-

1 " Dito 1:24

1 " Dito 1:-

1 " blå tröja 1:16

1 " Dito 1: 8

1 " Dito grå 16

1 par blå g  ngbyxor 1: 8

1 " Linbyxor 24

1 " Dito av skinn 16

1 st. bl  tt Lifestycke 16

1 " Cammilott(Cambilott de Bryssel)
tillverk i Alingsås) 12

1 " Dito av bomull 16

3 " Dito av fitttr  d 20

1 " Dito 16

1 " Hatt 40

1 " Dito st. 2

1 par blå Strumpor 24

1 " gamla St  flar 16

1 " sko 8

ACC. N:R M. 2171

1 par blå wantar	8	
1 " Dito ljusblå	3	
1 " Dito vita	4	
1 st. Lärftsskjorta	40	
1 " Dito av Blaggarn	38	
5 " Dito	1: 8	
5 " Nattkappor	16	
1 " Rödrandig Silkesduk	16	
1 " Dito svart	16	
1 " Dito rosig	12	
1 " randigt Bomullskläde	20	
1 " randigt Lärftskläde	10	
1 " Dito blått	8	
2:ne par Snösockar	16	23:15
Böcker		
1 st. Bibel	1:-	
1 " Bok En Christens Resa	12	
1 " Dito Sions Sång	6	
1 " ny Psalmbok	16	1:34
2 " gamla Psalmböcker	1	
4 " andra böcker	4	5

10 Dubblätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 169

ACC. N:R M. 2171

Glas och Butäljer:

1	st, stopeflaska	10	
1	" halfstopsflaska	6	
4	" Påtte-Butäljer	12	
1	" kvartersflaska	2	
1	" Supeglas	3	33

Kreatur

1	st, Rödbrunst sto	23:-	
1	" wit One	9:-	
1	" Dito wit spättig	10:-	
1	" Rödgrillig Tjur	4:32	
1	" Dito Rödhjelmig	2:32	
1	" Rödhjelmig Ko	11:-	
1	" Dito Ruggig	8:-	
1	" Rödblekig Dito	9:-	
1	" Röd qviga	8:-	
1	" Rödhjelmig kalf	2:32	
1	" spättig qviga	5:-	
1	" grå sugga	1:16	
12	" får	12:-	
2	" unga Swin	3:32	110:-

Doublett
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 170

ACC. N:R M. 2171

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hemmanets utsäde	Transport	765:46
1 Tumna Rog	7:16	
28 kappar korn	4:18	
12 Dito Blandrog	1:28	
3 Tunnor Hafre	8:-	
6 Dito Potatis	12:-	
6 kappar Linfrö	2	<u>35:14</u>
	Summa	801:12 R.

Gäll och Skulld

Till Olof Svensson uti Brogjerdet Enligt Sedel 11: 5
av den 7 December 1830

Dito till samma Man, Enligt Sedel av den 2 11: 5
September 1833 22:10

Innestående förmynderskap till omyndiga Pigan
Lena Thoresdotter från Wangshed Raddeg. Enligt Räk-
ning av den 16 februari 1833

Boupptecknings arfwodet 6:21 1:16

Dito till Nämndeman för värderingen 1:-

De fattigas Andel 1/8 dels Procent Hundradt är 1:-

Summa 31:47

Att ingen ting med wet eller wilja är uppsåteli-
gen undandöljt, utan all i Boet warande ägendomen
är Redeligen på mitt samwete uppgifwen sådan som

sid 171.

den wid min aflidne Mans dödsstund befans, kan jag med liflig
Ed, om så påfordras skulle

Cathrina Olofs dotter

Enka

Såsom Uptecknings och Wärderings Män underskrefna

O.C.Stening

Elias Svensson

(Klockare)

N - m.

sid 172

Undantagskontrakt, vilket förvaras hos lantbrukaren Undantags
Janne Andreasson i Ulvarås. Papperet är på ett par ställen kontrakt
söndrigt, vilket förklarar tomrummen i följande text:

Eftersom det nu icke är oss till fullkomlig känne-
dom beslutat, hwilken som skall blifwa ägare till denna Hem-
mansdel, 1/4 dels Mantal i Ulfwerås, som vår aflidne Svärfar-
der Carl Ericksson bebodt till dess död, altså skall dess ef-
terlämnade Enka eller vår Swärmoder Cathrina Olofsdotter haf-
wa ett Undantag af denna . . . , på så sätt så länge som hon
lefwer, nämligen årligen skall utsåddt 8 kappar Höst-Rog och
af wårsäden 8 kappar korn, 4 kappar Hafrarog, En Tunna Potatis,
En Tunna Hafre, 2:ne kappar Linfrö och det på ombytlig jord,
sålunda att der Rågen utsådd om hösten på detta Hemman, der-
intill (?) wäl gödslad åkerjord, skall denna Undantags Rog
utsådd och så blifwa förhållandet med wårutsädet alt igenom

sid 173

både med Korn, Blandrog, Hafre, Lindfrö och Potatis fruckten.

2. På detta Undantag skall äfwen årligen förenämnda vår kära Swärmoder hafwa 8 stackar hö ur bättre och svagare ångtegar, samt 300 Löfkjärf uti Hagarne samt 2:ne tjug kärf löf nämligen askelöf och 4 tjug dito af de andra sårterna uti Gär-det af hwad Sårt som åstundas, men på hwardt hundra det räknas efter 6 tjug på Hundradet, som skall wara att framföda kreatu-ren på detta Undantag.

3. Uti Trägårdén är en större sötapel, som skall höra till detta Undantag och till vår Swärmoders Disspection så länge som hon lefwer.

4. Nödiga såväl Man som Ladningårdshus till detta Undantag skall den som kommer att blifwa ägare och brukare af detta Hemman uppsätta och till alla fullkomligheter med Murning, täckning och inreda så i stånd sätta, att vår Swärmoder är i detta hänseende wäl belåten i alla omständigheter.

5. Äfwen då detta Undantag skall emottagas af vår Swärmoder sjelf, som blifver då hon fordrar det, skall åbon af detta Hemman låta förse och en liten Potatiskjällare Mura och i stånd sätta den samma till att förwara Potatis med mera uti.

6. Årligen skall åbon på detta hemman förse denna
vår Swärmoder med nödwändigt wedbränsle och tillika Qwarnhäst

sid 173

sid 174

ock äfwen till kyrkan om hon så åstundar att hon härigenom är
..... alla delar kristligen.

7. Detta Undantag, så länge det kommer att wara,
skall Åbon redeligen bruka, wårda och inbärge Grödan årligen
alltsammans, att ingenting blifwer wansködt, men efter wår Swär-
moders dödlige afgång, så faller detta Undantag till detta Hem-
man åter som är då jordägaren utan något vidare anspråk eller
ersättning.

sid 174

8. Så wäl uti Hälsa som sjukdomsstunder skall åbon
hafwa ett ömt wakande öga, att wår kära Swärmoder Enkan Cathrina
Olofsdotter blifwer wäl wårdad i alla afseende, och icke blifwer
wansködt, då hon icke sjelf har förmåga att wårda sig sjelf.

9. Nu det första året uppsås detta Hemman både Med
Höst och wårutsäde till alla delar af Sterbhusets Gröda, men
med de willkor, att då wår Swärmoder Enkan Cathrina Olofsdotter
sjelf will hafwa och emottaga detta sitt bestämde Undantag,
skall åbon som kommer att blifwa till detta (Undantag) Hemman,
skall han bestå utan någon ersättning det utsäde som fordras
till detta Undantag första året så mycket, som hærtill fordras
både säd och Potatis med mera. Och vidare skulle så ske, att
wår Swärmoder blifwer ens med den blifwande Åbon uti ett mata-
lag, samt lefwa uti enighet och wändskap med hwar andra och icke
fordra något Undantag, så skall den blifwande Åbon på egen be-

sid 175

kåstnad hederligen Recommendera vår Swärmoder till grafwen utan minsta ersättning i något afseende som skedde uti Ulferås den 9 Januari 1937

sid 176

Anders Olofsson i Mårtensg., Långared

Andreas Andersson i Börta Sörgården

Anders Andreasson i Ulfwerås.

Myndige arfwingar och Mågar i sterbhuset.

Närwarande wittnen wid detta tillfälle:

O.C.Stening. Elias Swensson, Wänga.

Torparen Svante Cato i Hälsingeström, född år 1843 i Hafresvedjan, Långared, berättar:

Vargar har jag sett en gång; det var, när jag var barn. Här har nog inte varit några vargar efter 1860. Hur det gick till att vargarna kommo bort ! Jo, somliga påstår, att di la ihop en kollekt och skickade till finnarna, så att di tog hem dom. Men andra säger, att vargarna gick över Vättern en vinter, när isen bar, men se'n har aldrig Vettern legat, att de kunnat komma tillbaka. Vilket som är sant, vet inte jag.

vargar

Min farbror Anders All, far till Karl All vid Gräfsnäs, sköt två lodjur. Det var under förvaltare Böös tid. Han hade gått och sparat dem en hel eftermiddag, tills det var nästan mörkt. Då tog spårena slut invid en tall. Han tittade uppåt,

lodjur

sid 177

fast han inte kunde tro, att de kunde gå upp i träen. Då fick han se något svart och sköt på det. Då damp det ena lodjuret ned och det andra sprang ned på samma gång. Han satte ett skott i det också. Det var för en femti, högst sexti år sedan. sid 177

En smed i Geneveg i Erska socknen kunde stämma blod. klok
Det var en präst som hette Warodell (enligt Skara Stifts matrikel av år 1846 född i Warola 13/3 1801); han fick blodstörtning, så att blo'n forsa ur näsan på'n.s'att. Di försökte med allt stämma blod möjligt, men det hjälpte inte. Då kom di till att tänka på den där gamle sme'n och sände bud efter'n. När han kom in, gick han strax till sängen och tog tag om näsan på Warodell. "Hur står dåtteimä Warodells näsa?", sa'n. Med detsamma stannade blodflödet, och prästen blev bra.

Den sme'n kunde ock sätta ner folk och ta upp dem Sätta ned folk
med. Det var en sån grann tös i Stora Mellby, Sara hette hon förresten. Så var det en karl som hade blivit änkeman för andra gången, han ville gifta om sej med den här tösen. Men han var inte go'te't, för hon var nersatter. Han gick till sme'n och hade honom till att ta upp henne. Se, di satte ner dom i eld eller i jord eller i vatten. Jag kommer inte ihåg, vilket som var värst. Men den här va'nersatter i vatten, sa'di.

Jag kommer ihåg en historia om svartkonstboken. Det var prästen först och främst, som hade såna där svartkonstböcker. sid 179

Så var det en präst, som skickade sin dräng till en annan präst för att låna hans svartkonstbok. Han var strängt tillsagd att inte öppna boken, men han rådde inte låta bli't. Men strax, han hade läst bara ett litet grand, kom Skam, "Va'vill du ja'ska'hjälpa dej med?" frågte Skam. "Ta å bygg en bro över åna där", sa'drängen. Det gjorde Skam i ett nafs. "Har du nå'tt mer arbete att ge mej?" sa'Skam. "Ja, du ska sno rep utav sand", sa'drängen. "Får jag ta mos (mossa) i", sa'Skam. "Nä, dä får du inte", svarte drängen. Och Skam försökte göra rep av bara sand, men det blev bara en liten repända, och det gick sänder gång på gång för'n. Men på det viset hann drängen hem- annars hade Skam tatt honom.

sid 179

Svartkonst-
boken

Det var en karl som var gift med en bergafru. Ja, di bergafrun va'ordentligt vigda, förstås. Han slog henne och var svår mot henne på många sätt, men hon bara tog emot och sa'inget. Så en dag skulle di sko hästen, men hästskorna voro för små. "Ja'får ge mej av te smen mä dom," sa'karn. "Nej, ta'hit dom, så ska ja räta ut dom", sa'bergfrun. Det gjorde hon också i en handvändning. Är du så stark, varför har du då tatt stryk utav mej", fråga han. "Det beror på orden, som prästen läste: hust-run skall vara sin man underdåning." Men se'n laga han att han fick skiljas vid henne, när han nu visste, vad hon var för en.

Berga-Karl var hos mig en gång; och då tog det till sid 180

att åska så vådligt. Då sa Karl: "Nu ä Tor ute och kör med sten-
vagnen, och kör ijänte, så ramlar han ner." En annan gång hörde
jag Berga-Karl säga, att stjärnorna var hål, som Tor hade gjort
med sin broddakäpp. ock att det var det himmelska ljuset som
sken igenom.

Skam har jag sett en gång med mina egna ögon. Det var
för tjugotvå år se'n. Nilsa Janne körde mej och min gumma till
Sollebrunn, och han piska på hästen och svor hela vägen så o-
barmhärtigt. När vi for hem på kvällen och jag satt på baksätet
och såg mellan Janne och Lotta, så fick jag se'nån'ting, som
satt och red grensle över bogträna. Det såg precis ut som en
alestubbe. Men med ett så försvann det, och i samma ögonblick
ramlade ena hjulet av vagnen, så att vi höll på att ramla över
ände. Det var Skam, det är jag så säker på som aldrig det. Och
det var väl inget att undra på, så som Janne hade åkallat én
i flera timmar. Samme hästen hade Dompagubben lånat till att
dra ett lass lump en tid därefter. När han kom på Arelids skog,
störtdog hästen. Det var väl besynnerligt med !

Mor min talte om en karl, som hade kommit överens med
en annan karl, att han skulle gå till körgårn'en natt. Det gjor-
de han ock. Men på körgårn stod en död, och karlen ryckte mössa
av honom, för han ville visa den för den andre, så att den för-
stod, att han verkligen hade var't på körgårn. Men han fick al-
drig fred för den döde, för han kom var natt och ropa'utanför

Tor
sid 180

Skam

Spöke

sid 181

och ville ha igen sin mössa. Det hjälpte inte, att de hade dit både präster och profeter till att läsa. Den döde tog honom med sig i graven. Profeter, det är detsamma som karlar, som förstår mer än andra.

sid 181

I Essunga var det en hop skojare inne i en stuga. En som heter Svante, var med och körde ut dom. Rosa-Greta (av tatarsläkten Ros) slog i dörren, och hon rispa Svante i knät med en kniv. Men karlarna gav sej på henne och Svante var den, som slog henne värst. Så förbanna hon honom och sa: du ska' aldrig bli gift. Han är en femti års karl nu, men han har aldrig varit go'till att bli gift.

Lotta Cato, född i Stora Mellby 1853.

Mjölk skall man alltid ha i badvattnet åt de nyfödda barna, då blir hyn vit och grann. Och så skall det vara en vit styver, så blir di klara och fina i ansiktet. Jag och alla mina syskon hade en vit styver med ett hål i ett snöre om halsen, när vi låg i vaggan. Det var en fyradaler.

En bok (psalmbok) skulle ligga under barnets huvudputa. Det har vi alltid brukat. Svantes faster var hos mej, när jag hade fått Emil. Och när di skulle bära iväg'en till prästen för att få'n kristnader, så läste hon satt, både medan di var inne och sedan di kommit ut. Ja, det var Fader var och välsignelsen och mycket annat, som hon kunde utanföre. Och Svante

sid 183

hade hon till att gå med dom ut med boka(=bibeln) i hand. Ja, detta är ingen vidskepelse, det är bara ett märke. För det har väl ingen haft lättare att begripa allting än våran Emil, både i snickring och annat med maskiner och sådant.

sid 183

Så har vi alltid haft bröd och ost i lindan, när vi har varit till prästen med barn. När vi har kommit hem, så har vi gett hunden brödet och osten, så har han inte bitit dom. Och när barnen hade blivit så pass, att di kunde röra på händerna, så har vi låtit dom ta på hunden innan de fått ta på katten. Och det är ett bra märke, för våra barn har aldrig fått blodförgiftning, och har di haft några sår, så har di alltid läkt sej kvickt.

Min mor hade så ont i ögonen. Då kom en finne in till oss, och han gjorde pappersolja och smörja ögon med, så mor blev alldeles bra igen. Han gjorde som en strut av vanligt vitt skrivpapper och tände eld på den smala änden. Se'n ordna han det på något vis, så att röken stannade i struten, och så blev väl oljan utav röken, kan jag tro. Jag försökte många gånger att göra sån där olja, men det gick aldrig för mej.

Hemma i Stora Mellby eldade vi högar Kristihimmels färdsafton. eldar

Vita tisdagen i dymmelveckan skulle det inte vara bra dymmel- att gagna mjölk, och den dagen fick man akta sej, så att man

veckan

sid 184

ACC. N:R M. 2171LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

inte gick, när man åt.

Min mor brukade lägga en bit bröd och tre tändstickor i byttan, när hon mjölkade en ko första gången efter det hon bröd kon kalvat.

Min mor brukade rita eld på en tändsticka och doppa elden i mjölken, som hon gav bort.

Erk på Näset kunde trolla. Till exempel Rickard i Ravelsbo har en syster, som heter Elisabet. Hon gick och plockade kröser på "Näses" mark. Då kom Erk. "Ja, di här krösera vill vi allt ha själva", sa han. Men Elisabet grina bara åt gubben och fortsatte att plocka. "Ja, går du inte din väg med detsamma, så skall du få se, hur dan du blir," sa Erk. Men hon fortsatte, tills hon fick korgen full. Men den andre dan hade munnen vridit sej på sned, och så'n fick hon gå mer än ett år, tills Erk ångra sej och tog et tillbaka.

Karl Kato, Svantes broder, född 1848

Om en barnunge hade fått ett namn och så blev sjuk, så kristnade man om'en. Min bror heter egentligen Sven, och det står Sven i kyrkeboken. Men han blev sjuk, och då kristna'di om'en till Svante.

Johannes Olsson i Baggebo, född 1840:

Det skall vara sådan tur att ha ormar i fähusen, men det har jag aldrig trott på. Men många utav ställena här-

sid 184

trollldom

namngiv-
ningormar få
mjölk

omkring ha de haft snokar. och di har satt ut mjölk till dom;
jo jo men, snokarne dricker allt mjölk.

I min barndom fanns här på Risveden en gammal gubbe,
som hade makt över råttor. Han gick omkring på ställena och läs- råttor
te, och dagen efter kunde man se, hur råttorna sprang i sjön läsas bort
och drängte sej. Vad gubben hette, kan jag inte komma ihåg.

Mattes i Långemossa hade en så'n ovanlig tur med jak- jaktlycka
ten. Han hade tatt vara på sin förste oblat och lagt den i böss-
pipan. Ja, det var allt flere, som missbrukade Herrans nattvard.

Min svärfar - Jonas Andersson i Baggebo, kunde trol-
la sa'di. Men inte kunde han nånting. Men det var allt många
som sa, att om en körde framför och han kom körande bakom på
vägen, så hade han sån makt, så han kunde få den hästen, som
drog det första lasset, att dra'sitt lass ock.

Han kunde förgöra bösser ock, påstod han. Anders All,
som annars var sån skytt, hade otur en längre tid, och då trod-
de han, att Jonas hade förgjort hans bössa, och han kom hem till
svärfar och förlikte sej med honom. När han gick, sa'svärfar:
"Skjut nu, det ska'gå bra!"

Det var ekorren, som lärde folk att segla. Han hade
spänt opp svansen och kom seglande över sjön på en bark.

Dubblati

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 185

råttor
läsas bort

jaktlycka

sid 186

1/2. 1925. O. M. Bergström

ACC. N:R M. 2171

Dubblott
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sagesman: F.handlanden Lars Petter Törnsten, född i Synnerby 1841.

Jag var med när en massmördare, som hette Gabrid, avrättades på Furubacken i Skara landsförsamling. Det var 1854, sid 187 och det var den sista avrättning, som skett där. Han hade mördat sju kvinnor och sex män. Någon hade tagit med sig en långpanna, som mästermannen sköt under den dödades hals för att samla upp det uttrinnande blodet. Sedan kom en hop både män och kvinnor fram och slickade i sig av blodet och sprungo sedan för att få in det blodet i sitt eget blod.

Mot engelska sjukan mätte de i min barndom med en tråd, som sedan lades i kistan till den, som först här efter dog i trakten.

Vid Lilla Skräddaregården i Hasslösa fanns en backe, som var bevuxen med enbuskar. Många av dessa hade dött därigenom, att gubben Johannes hade satt in tandvärk i dem. Han rispade med en kniv kring sjuka tänder, fick blod på knivsudden, och satte in denna i enbuskarna.

Kyrkoherden Wendels drängar grävde en grav på Synnerby kyrkogård. De träffade på en bukig glasflaska med brännvin och drucko ur den. Det var så starkt, att de blevo druckna alla fyra och somnade på kyrkogården. Det var i min barndom (omkring 1850). Min mor (född 1805) sa, att det var vanligt i hennes ungdom, att man gav sådana, som hade supit mycket, en liter med i graven.

sid 188

Vid finare begravningar gjorde man i min barndom äreportar av hasselkäppar, klädda med grönt och blommor. En sådan ärebåge stod vid ingången till kyrkogården.

När Petter i Källängen gjorde bröllop för sin enda dotter (omkring 1850) var min farbror med. Han och elva andra redo till Torkelstorp i Skallmeja och hämtade brudgummen.

En torparkäring, som bodde nära min fars gård, hade dött, och de förde liket över vår gata, när de skulle till kyrkogården. Vi hade tyckt illa om henne. Min bror Johan sa: vi strör salt över vägen, för det smälter, så det kan ^{hos} inte plocka upp. Det gjorde han också.

Mot ohyra tog några ett ben på kyrkogården och sydde in det i skjortan. Men det troddes, att den döde kunde komma och vilja ha igen sitt ben.

Petter på Kolabacken i Synnerby stämde blod. Han var född i slutet av 1700- talet. Min mor fick en gång en puls-åder uppriven. Min far satte sig på en märr och red i sporrsträck till Petter. Så fort far hade sagt mors namn, stannade bloden.

Min far hade svår näsblod en gång. Min bror Karl (han är på nittiandra året nu) sprang då till en sån där djurläkare i Hasslösa, som hette Johannes Andersson. Han kom strax hem till far och slog åder på hans ena tumme.

ACC. N:R M. 2171LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Då jag tjänade vid Göta artilleri (omkring 1860-65) fanns där en gammal knekt, som hade en svartkonstbok. Han blev konstig av att läsa i den och en dag gick han och "hängde upp sig" i tornet.

sid 190

En riktig sakvrängare var den, som ägde om Hanaskede gård. Han rådde om alla de gamla rödmålade husen i Skara. En gång, när han var ute och åkte, kom en svart so och välte vagnen för honom. Det var något övernaturligt, och därför bad han en regementspastor från Varnhem komma dit och läsa på den platsen, där detta hade skett. Den son skulle förresten flera ha sett vid olika tillfällen.

Djävulen

Vi slaktade ett tjugotal gäss om hösten. Då samlade sig några gummor där hemma för att plocka gässen. Mor gjorde gåsagille för dem. Varendra ensam gumma hade gäss på den tiden. Nu finns det nog knappt en enda gås i hela Synnerby socken. Lena i Törstorp fick 18 gässlingar ur 9 ägg. Ja se, hon hade en gås, som värpte tvillingägg.

En kvinna i Öttum fick 5 barn på ett år. Hon fick tvillingar strax efter nyår och trillingar i december. Tvillingarna levde, men trillingarna dog alla. Hon var svägerska till min morbror, Anders Jonsson i Sännatorp.

Min morfar var kusk hos greve Hamilton på Kila-Källtorp. När han var på artonde året, bar han en fast tunna råg under vardera armen på en spång över ån (Flan) mellan Kila-

sid 190

gården och Kila-Källtorp. Ändå var han den klenaste av de tre bröderna. Min mor drog krok med den starkaste soldaten på Västgöta regementets livkompani och drog upp honom. En gång blev hon arg på tre gummor, som inte med förenade krafter orkade lyfta upp en säck potatis på vagnen. Hon lyfte upp den själv, men då fick hon missfall. När hon födde barn, var hon aldrig sjuk, och tredje dagen var hon uppe och i verksamhet igen.

Min bror August på Myran hade en torpare, som hette Rask och var soldat. Han bodde i en jordkula. Den innehöll bara ett rum, omkring 4 x 3 meter. Taket var högst i mitten av rummet och gjort av trästänger, belagda med torf. Det var rätt bra håll på taket, så regnvattnet flöt av. Väggarna voro täckta av kluvna stockar, som han bara skrätt med yxa. Det var jordgolv. Han hade inga djur inne hos sej, (men t.ex. gubben Sandberg, som var torpare på fars gård, Esstorp, hade en gris i en spjälbur strax innanför dörren) Jo, det var sant. Rask hade ett hönsstek i en vrå. Vidare hade han en säng av trä med fyra stolpar och bräder på sidorna och ett skåp på ena sänggaveln. Där stod också en brädsöffa med lock samt ett fyrbent bord och ett par stolar med fyra ben men utan ryggstöd. Oftast hade han hackat granris på golvet. Rask var bara omkring 70 år, när han dog, men Sandberg bodde i sin jordkula, tills han dog, 83 år gammal.

Min farfar (död 89 årig år 1867) erbjöds omkr. år

sid 190

jordkula

sid 191

1800 att köpa 3/8 mtl. Ekedal (under Lövås) i Synnerby för 1800 daler. 1867 såldes samma gård för 35,000 kronor. 1826 och 1831 åto mina föräldrar bröd med iblandning av bark och ben. 1826 var pris å torkår, 1831 våtår. På den tiden fanns inga diken där i trakten. jord
1832 bestämde riksdagen, att kronodiken skulle tagas upp där. sid 192

Första året kyrkoherde Vendels var i Synnerby (1842) var min far och Anders Svensson i prästgården och blevo bjudna på kaffe. Men Anders hade inte druckit kaffe förr och ville inget ha nu heller. I min barndom fick jag kaffe bara vid jul och vid kalas. Och då kokade mor inte på bara kaffe utan blandade i bitar av bränt tunnbröd.

Vid årsskiftet år 1800 var det ett svårt yrväder och allt manfolk i socknen måste ut och häva snö. Min farfar var med och han var 22 år då. (x 1778) Han och några andra karlar satsade 2 skilling per man till att köpa en kanna brännvin. Farfar hade trott, att han skulle få de 2 skillingarna hemma, men det fick han inte, och så kom kronofjärdingsmannen och lagsökte honom. Farfars far betalade då, men farfar fick stryk av far sin, fastän han var tjugotvå år gammal.

Anders Pettersson i Nygård var den förste som anlade klövervallar omkring 1845. Han var svärfar till min bror Karl. x Varnhems socken.

ACC. N:R M. 2171

R E G I S T E R

Annandag jul	50. 90. 97. 109.147.47	Brudsållare	68.82
Ansyls	120	bränna kläder	67
badvatten	60.101.106.	bränna hår och naglar	76
barn	59	bröllops seder	68.69.70.82.
barn, behandling av nyfödda	105.106. 107.110.182		83.84.87.88.96.97.113.114. 115.124.125.136.137.138. 144.
barndop	62.105.183.	bröllopssträd	70.83
begravning	35.138 189.	bröd	46. 61.
bergafrun	179	brytgille	130
benbrott	65	bönaman	82.112
"bissen"	6.		
blod drickes	17.187		
blommor på gravar	35	Djävulen	23.38.86.94.150.153 180.190.
bogbladet ger orakel	13	doppa i grytan	44.
bogbladets användning	13	dymmelveckan	154.184
bodrag	123.	dyvelskatt	50
bortskärning vid slakt	12.	dödas julotta	47.108.128
bouppteckning	156-172	döda manas upp	127
brudgåvor	112	döda få medgåvor	81.189
brudfölje bergtages	108	dödstro	22-36.121.188
"brudkvinnan"	69	dödsvarsel	24.25.26.116.147. sid 193
"brudlackaren"	69		

30 Dubblott

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 2171

R E G I S T E R.

döda ta med sjukdom 31.187. granris 28.33.
dö- svårt att 16 grötrim 45.52.80
 gubbdansen 83
Ekorren ger varsel 24 gulsjuka 65.100.110.121.
eld-skyddsmedel 103.106.109.124 184 gåsagille 190
eld å Kristihimmelsfärdsdag 184 gåvor 77
eld- släcka 59

Halm 41

Fallandesjuka 9.16.17.67.107.100.haren 79
"flåttan" 5.6.7.104. harmynt 9.61
fjäder i medicin 63 hemgift 112
flå utan kniv 11 hudars beredning etc. 20
folkmedicin 41.44.63.64.100.120. hundöronen 12
 151.187 "hundbenet" 12
födelsesmärten överförs 61 hästslakt 6
förtrolla folk 62.85.87.100.111. hästkött 21.
förning 68.70. 185. höns 21
färgmedel 78.123.

Illdöingaöronen 12

Gastar 46.121.
gastkramning 120.146. Jaktlycka 129.185
genfärd hindras 36.188. jordfast sten 131
gengångare 36.106.118.127. Julbröd 39.46.49.50.

10 Dubblat

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 2171

R E G I S T E R.

juldricka 37.44.46. kyrkstöt 90
julhalm 40.41.84.90.98.125. kyrkoplikt 138
julhög 43.46.50.98. kyrkdörrs-spik 101
julgröt 45 källa 85.131
julgran 5.44.
julkärve 37.41. Lekar 48.50.51.71.90.98.104.125.
julklappar 48.91.137.
jullekar 48.50.51.52.90.98. lik-tittar 25
104.125 lik-tar med sjukdom 66.67.187.31
julseder 37-52.97.104.105.
123.141. likhy 26
julvagnar(bröd) 26 liktvätterska 29
julved 37.42.78.89.91. Luciaseder 40.77.79.99.104.124.
jättar 95.107.132.144. 141.
läsa bort andar 76.190
Kardegille 130 läsa bort sjukdom 65.78.100
katt 75 löneförhållanden 39.122.125.
kontagiös magi 111.129. 136.146
kloka 65.66.73.76.77.84.97. lövad källa 131
100.102.127.134.138.142. " stav 124
143.151 184.186.190. lyktgubbar 74
korp 75
kramp 138 Måtaleda 63.66. 102.

Dubblett
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 2171

R E G I S T E R.

magi 71.73.74.119.155.	orakel vid bröllop 68.97.110.138.
majning 77	" vid jul 38.39.41.43.46.79.98.
maran 30.60	
mjölken 13	orakel vid nyår 48
mjölkhurar 80.152.	ordstäv 57.58
midsommargång 131	ont öga 26
midsommarkvast 64.150.	orm 60.107.129
mordvapen i folkmedicin 110	" för mjölk 185
mäta med en tråd 63.65.67.187.	"bett botas 135.65
möte(gott och ont) 74.75	
	Palt 16
Naglar 61	pengar 70.83.88.105.128.
namngivning 185	Peter Katt 154
nio 111	pulsen 6
norr 37.38.46.50.66.73.	påfågelfjäder 63
nyår 49	påskaser 105.109. 119
näcken 70	påskkäring 133. 144. 151
nötter 46	
nöthårs användning 18.78	Rackare 5.6.7.104.126.89.99.
	roteknekt 39
Offer 44.75.81.87.119.143.	rumpstång 12
Offerkälla 74.119	råttor sägas upp 85.119
orakel 79.105.111.118.131.	" läsas bort 185

Beställning: 1964-01-01

Dubblätt
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 196

ACC. N:R M. 2171

R E G I S T E R

räppar 120	slakt 5-21
röka djur o m-skor 85.127	skolförhållanden 140 o ff.
rövareättika 32	spinna 32. 38
	spiritus 133
Salig eller osalig 28	spånad 123
salt skyddsmedel 103. 188	spökeri 23.35.181
saltmunkar 111	Staffan 90.98.109.147
segerhuva 59.	stjärngossar 47.50
sjukdomar 63.64.66.67.80. 100.	Staffansritt 47.88.98.109.
102.110.121.153.	stolsteget 63.85
155.174.183.	stål 34.43.62.85.106.119.
själens två delar 75	
själen-en fågel 28.	svartkonstbok 179. 190
självdöda djur 9	svedja alaktplatsen 20
självspilling 33.118	sy över död 76
sjörå 126.148.152	syne, vara i 24.87.135
skarprättare 5.187.	sympatetisk magi 83.86.102
skator 75.147.	105.107
skatt-vaktad av höna 86	såningsbruk 131
"skervan" 62.84.102.110	sätta ned folk 178. 182
skjuta bort sjukdom 153	såkaka 39.49
skrämna barn 61	sägner 91-95
skämma bössor 75.186	säd 67

Uthiången förordnades under 1847

~~Dubblätt~~

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 197

ACC. N:R M. 2171

R E G I S T E R

Tandvärk	147 187	vargar	177
testiklar	14	varsel	38
tjuramegan	19	vindsgubben	61
tjänare	122. 123	vindögd-hur barn bli	61
Tor	180	vårtor	64
tordyvel	74	värk	63.64.65
tomten	45.47.80.126.	vättar	79
Tomasmäss	119.153	Ynka djur	10
Trettondedagen	41.48.88.		
trillingar	65. 190	Åskan	91. 155
trivsel	103. 141		
troll	5.60.74.114.120 144.	Återn i näsan	35
		varp	143
trolldom	20.30.85.87.100.	varulv	108
	111.103.144.155.	vred	80
tungsribben bort	12		
tur med djur	103		
träd	77		
tröt	64.144		

Ugglan-dödsvarsel 24

Undantagskontrakt 172-176.

Dubblott

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sid 198